

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีสาระที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้กล่าวถึงตามลำดับ ดังนี้

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สุพิชญา ชีระกุล (2522 : 48) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนความร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน

อุทัย บุญประเสริฐ และคนอื่นๆ (2525 : 151) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เงิน สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือหรือกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรเหล่านี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ปริญญา รอดแก้ว (2529 : 9) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ การวางแผน การติดต่อประสานงาน การเผยแพร่ข่าวสาร การให้ความร่วมมือ การให้ความช่วยเหลืองานกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตลอดจนการใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยมุ่งสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการพัฒนาและประโยชน์ด้านต่างๆ แก่โรงเรียน

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ และคนอื่นๆ (2530 : 118) อธิบายว่า การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรในชุมชนรอบโรงเรียนได้รับความรู้ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือกัน ให้ได้รับประโยชน์และสร้างสรรค์

ศิลปชัย ผลกล้า (2540 : 13) ได้สรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อที่จะแลกเปลี่ยน ช่วยเหลือประสานงานกัน อันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะได้รับซึ่งกันและกัน

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ตลอดจนจนการใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนร่วมกันในทางสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

ความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากแนวคิดที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การศึกษาของเด็กมิได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ อยู่ตลอดเวลาทั้งขณะที่อยู่บ้านและตามที่ต่างๆ ในชุมชนและเชื่อเชิญชุมชนเข้าสู่โรงเรียนด้วยเหตุผลสำคัญ เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งเลือกคนให้ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถที่จะออกไปสู่ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเป็นที่รวมครูหรือให้มีความสามารถ เป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและหล่อหลอมพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน และตามแนวคิดของ สุวัฒน์ มุททเมธา (2527 : 104-111) ที่กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยสรุปว่า การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีความเข้าใจอันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง ตลอดจนทุกคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชน เป็นสิ่งที่มีค่า ตลอดจนสามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน จะต้องมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของชุมชน จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ การนำเอาทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนมาใช้และต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้และเผยแพร่ในชุมชน การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล สถาบัน วัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง และประการสำคัญโรงเรียนและชุมชนจะต้องเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการทั้งสองฝ่าย เพื่อที่จะได้ร่วมกันแก้ปัญหาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้น

งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่ควรละเลย เพราะการจัดการศึกษาให้สนองตอบต่อความต้องการของชุมชน และแก้ปัญหาชุมชนได้ จำเป็นต้องอาศัยสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการ ดังนั้นท้องถิ่นหรือชุมชนจำเป็นต้องเข้ามาช่วยในการพัฒนา เมื่อโรงเรียนได้อาศัยชุมชนเป็นแหล่งวิชาการและทรัพยากร โรงเรียนก็สามารถที่จะบริการและพัฒนาชุมชนควบคู่กันไปตลอดเวลา (ปริญญารอดแก้ว 2529 : 10-11) โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกด้าน

โดยเฉพาะให้ความรู้และวิชาชีพแก่ชุมชน รวมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรม แก้ไขปัญหาความประพฤติของนักเรียน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน (จรัญ บุรีภักดี 2537 : 20)

จากความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่กล่าวถึงความสำคัญของงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นแหล่งรวม ผลิต และพัฒนาคน ตลอดจนถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ สามารถจัดชุมชนและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างปกติสุข

ความมุ่งหมายของงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อที่จะให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้าและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดความมุ่งหมายในงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สุพิชญา ชีระกุล (2525 : 44-45) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะสัมพันธ์ภาพจะช่วยเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มาร่วมกันปฏิบัติการกิจต่างๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดหมายอันเดียวกันตามที่กำหนดไว้
2. เพื่อสร้างเสริมความรู้สึกรักเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบให้คณะครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ
3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน กิจการต่างๆ ของโรงเรียนอาจแบ่งได้หลายประเภท เช่น การกำหนดความมุ่งหมายและนโยบาย กิจการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน กิจการเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่ ตลอดจนการพัฒนาด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงในอันที่จะพัฒนาบุตรหลานของเขา
4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ต้องการให้ชุมชนมีวัฒนธรรมประจำอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความคิดของชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ชุมชนจะรักษาและหวงแหนอย่างยิ่งหากโรงเรียนทำการฟื้นฟูและถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกประการ เพราะชุมชนมองเห็นว่าโรงเรียนกระทำการเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียน ให้เป็นที่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานของชุมชน ดำเนินการพัฒนาคนสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันในทุกกรณี

นอกจากที่กล่าวแล้ว สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2526 : 315) ยังได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า เพื่อเสนอรายงานให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารของโรงเรียน รับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวภายนอกเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาและเกิดความรู้สึกที่ดีว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องสนใจการศึกษา ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลจัดการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนส่งเสริมชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการวางแผนการศึกษา และพัฒนาการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชนหรือท้องที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้เกิดขึ้น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและวัฒนธรรม เสนอความรู้ทางด้านความก้าวหน้า และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่นๆ ในสังคม เป็นหนทางในการประเมินผลของการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน แก่ใจ ช้อข้องใจและที่ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิดๆ ช่วยทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดีด้วยความเชื่อถือและยกย่อง

จากความมุ่งหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังได้กล่าวมา สรุปได้ว่า เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในอันที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้โรงเรียนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนเพื่อสะดวกในการดำเนินงานของโรงเรียนรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขจากชุมชน ช่วยเหลือชุมชนทางด้านวิชาการและอื่นๆ อันเป็นการได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และเพื่อให้ชุมชนได้สนับสนุนการดำเนินงานหลักของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้สะดวกยิ่งขึ้น

บทบาทการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน

การบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบให้มีการปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จเพราะงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็เป็นภารกิจสำคัญที่ละเลยไม่ได้ เพราะหากเห็นความสำคัญย่อมนจะทำให้การบริหารโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ กิติมาปริศติติก (2532 : 245) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีดังนี้

1. กำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการประสานงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้วางแนวทาง รูปแบบของความสัมพันธ์ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

2. ทำหน้าที่ประสานงาน นอกจากจะเป็นผู้กำหนดแนวทางและจุดมุ่งหมายในการประสานงานแล้ว ผู้บริหารควรจะได้ร่วมมือปฏิบัติด้วย เป็นผู้ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยตนเอง หรือในบางครั้งจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับแหล่งวิทยาการ หรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชุมชน

3. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน และเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อถือ ดังนั้นผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีประโยชน์แก่ชุมชนได้

4. เป็นผู้แก้ปัญหา ปัญหาบางประการของชุมชน สมาชิกภายในชุมชนไม่สามารถตกลงกันเองได้ จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือแนะนำจากบุคคลภายนอก ซึ่งบทบาทนี้จะตกอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และ ดิลก พัฒน์พิชัยโชติ (2528 : 77) กล่าวถึงเรื่องนี้ว่าต้องสนใจและหาวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบการดำเนินงานของโรงเรียน การออกเยี่ยมบ้าน ช่างงานต่างๆ ในชุมชน ให้ความจริงใจกับประชาชน สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่โรงเรียนและชุมชน ตลอดจนวางตนให้เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้ชีวิตร่วมกับชุมชน ต้อนรับหรือติดต่อกับบุคคลที่มาเยี่ยมเยียน ใจกว้าง ยอมรับข้อร้องเรียน ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ จรัญ บุรีภักดี (2537 : 26) มีความเห็นในแนวเดียวกัน สรุปได้ดังนี้

1. สร้างความเชื่อถือในเรื่องความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน แก้ไขปัญหา ข้อขัดแย้งที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนที่อยู่รอบๆ โรงเรียน ศึกษา เยี่ยมเยียน และใช้ชีวิตร่วมกับชุมชน

3. ร่วมมือและกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีการวางแผนงาน เพื่อพัฒนาโรงเรียน และ ชุมชน ตลอดจนร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและความเจริญก้าวหน้ามาสู่โรงเรียน

4. เป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งโรงเรียนและชุมชนเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกันและเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชน

จากความคิดเห็นบทบาทของผู้บริหาร ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังที่กล่าวแล้ว สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาความเข้าใจชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนให้มากที่สุดเพื่อชีวิตที่ดีของเด็กและชุมชน
2. ประชาสัมพันธ์กิจการและการดำเนินงานของโรงเรียนแก่ชุมชน
3. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของพลเมืองดีตามวิถีทางของประชาธิปไตย มีจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นที่เชื่อถือของชุมชน
4. ร่วมมือกับชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของชุมชน
5. ให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เนื่องจากโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานที่โรงเรียนต้องไปเกี่ยวข้องกับชุมชน ไม่ว่าจะโดยการออกไปหาชุมชน หรือนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนก็ตาม การดำเนินงานจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผน มีหลักการอย่างรอบคอบ (ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ 2529 : 139-140) มีความเห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ได้ดีขึ้น จึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องยึดหลักการ ดังต่อไปนี้

1. หลักความบริสุทธิ์ใจ (Integrity Principle) ตามหลักนี้ ผู้บริหารโรงเรียนพึงให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวแต่ละอย่างของการจัดการ และกาบริหารโรงเรียนแก่ประชาชนในชุมชนด้วยความบริสุทธิ์ คือ ไม่มีผิดไปจากความจริง ไม่ปิดบังซ่อนเร้นข้อมูลที่เผยแพร่ ส่วนหนึ่งส่วนใดให้ประชาชนในชุมชนเกิดความลังเล สงสัย ไม่เชื่อใจ เพราะจะเป็นสาเหตุให้เกิดสภาวะจิตที่หมดศรัทธาและคลายความเชื่อถือได้
2. หลักความต่อเนื่อง (Continuity Principle) การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักการนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องคำนึงถึงความสืบเนื่องที่ต้องกระทำติดต่อกันไปไม่ขาดตอน ทั้งนี้เพื่อกระชับสัมพันธ์ภาพให้แน่นอยู่เสมอ แม้ว่าได้รับความร่วมมือส่วนหนึ่งส่วนใดแล้วก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่าความสัมพันธ์จะหยุดเพียงเท่านั้น โอกาสที่จะให้ความร่วมมือยังดำเนินต่อไปไม่หยุดยั้ง
3. หลักครอบคลุมในเนื้อหา (Coverage Principle) ตามหลักการนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงการเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานของโรงเรียนในทุกๆ ด้าน ให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบ เพื่อประชาชนได้ภาพพจน์ของการบริหารโรงเรียนที่ชัดเจนที่สุดและเพียงพอ
4. หลักความเรียบง่าย (Simplicity Principle) การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักการนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความเข้าใจซึ่งหมายถึงการใช้ภาษา

ที่เรียบง่ายและเป็นภาษาที่ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าใจได้ชัดเจน การใช้กราฟ แผนภูมิ แบบจำลอง หรือลักษณะการสื่อสารอย่างอื่นที่ประชาชนไม่คุ้นเคย อาจทำความเข้าใจที่ผิดพลาด คลุมเครือหรือไม่เข้าใจเลย จะเป็นเหตุให้ขาดภาพรวมเกี่ยวกับโรงเรียน รวมทั้งขาดความร่วมมือ อันดีด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาต่างประเทศมาปะปนในการเผยแพร่ข่าวสารก็จะเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง

5. หลักสร้างสรรค์ (Creativity Principle) ตามหลักการนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องคำนึงถึงการเสนอข่าวสาร หรือข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนและของโรงเรียนเป็นส่วนรวม พึงละเว้นการเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวของครูอาจารย์หรือผู้บริหาร รวมทั้งเสนอข่าวที่สื่อให้เห็นความอ่อนแอหมดหวัง หรือหมุดกำลังใจให้ประชาชนทราบ เพราะข่าวสารดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัวไม่มีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์แต่อย่างใด

6. หลักปรับตัว (Adaptability Principle) ตามหลักการนี้ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงความแตกต่างของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นในด้านภาษา สติปัญญา พื้นฐานความรู้ ความเชื่อ เจตคติ การจัดการเสนอข่าวสารออกมาควรจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันเพราะจะต้องไม่ขัดกับลักษณะดังกล่าว และจะต้องปรับวิธีการให้คล้อยตามกัน

7. หลักยืดหยุ่น (Flexibility Principle) ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนก็ต้องอาศัยความยืดหยุ่นของเวลา ไม่จำกัดระยะเวลา และสอดคล้องกับสภาพของชุมชน เช่น ชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท การสร้างความสัมพันธ์ทั้งสองชุมชนนั้นต่างกัน ประชาชนในเมืองต่างก็ไปทำงานตั้งแต่เช้า เย็นกลับบ้าน ส่วนประชาชนในชนบทมีความเป็นอยู่กับเรือกสวนไร่นา ก็อาจต่างไปกับชุมชนเมือง เป็นต้น ดังนั้นจึงต้องอาศัยความยืดหยุ่นเข้ามาประกอบด้วย

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน

โรงเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นสถานที่ที่ชุมชนให้ความเคารพเชื่อถือร่วมมือ ดำเนินการอยู่แล้ว เพราะโรงเรียนทำหน้าที่ให้การศึกษาที่มาจากชุมชน โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในรูปของภาษี และการบริจาคให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ จึงถือได้ว่าประชาชนมีส่วนเป็นเจ้าของและอุปถัมภ์โรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารที่ควรจะรู้จักสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการอย่างมาก เช่น การเป็นวิทยากร ให้ใช้สถานประกอบการ ให้ใช้แหล่ง

วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525 : 23) ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า หมายถึง กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชน เข้าใจการดำเนินงานและความต้องการของโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันก็จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครองและผู้เสียภาษีอื่นๆ ตัดสินใจถูกต้องเกี่ยวกับการให้พัฒนาเด็กอย่างไร และได้กำหนดความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. เพื่อรายงานให้ชุมชนได้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรม และการดำเนินงานของโรงเรียนทุก ๆ ประการ
2. เพื่อจะได้ทราบว่าชุมชนมีความรู้สึกต่อโรงเรียนอย่างไร ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการในรูปแบบไหน
3. เพื่อส่งเสริมสัญญาณการร่วมมืออย่างแท้จริงของชุมชนกับโรงเรียน ในการพัฒนาชีวิตกับสังคม
4. เพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษา และบริการของโรงเรียน
5. เพื่อรับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวจากภายนอก เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน
6. เพื่อหาทางให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือกิจการทางการศึกษา ทั้งทางด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และกำลังใจ
7. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยทุกคนจะต้องให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน
8. เพื่อส่งเสริมให้ครูกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของการเรียนการสอน ทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน
9. เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง การศึกษาและวัฒนธรรม
10. เพื่อแก้ไขข้อข้องใจและสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิดๆ ช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี มองครูและนักเรียนด้วยความเชื่อถือนิยมยกย่อง

ยนต์ ชุ่มจิต (2528 : 34) ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์ในโรงเรียนใช้เพื่อสร้างความรู้สึกอันดีต่อกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับประชาชนในท้องถิ่น และได้ทำการศึกษาหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากนักการศึกษาหลายท่าน และได้สรุปว่า

1. ดำเนินงานใดๆ ต้องการทำความบริสุทธิ์ใจและตรงไปตรงมา
 2. ต้องดำเนินงานด้วยความต่อเนื่องตลอดเวลา
 3. กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือชุมชนมากที่สุด
 4. ใช้วิธีการง่าย ๆ และให้ความเป็นกันเองกับชุมชน
 5. พยายามใช้หลักมนุษยสัมพันธ์หลาย ๆ แบบ เพื่อดึงประชาชนมาร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด
 6. การดำเนินงานใด ๆ ควรมีการเตรียมแผนไว้ล่วงหน้าอย่างดี เพราะถ้างานสำเร็จด้วยดี จะช่วยเสริมสร้างศรัทธาจากประชาชนได้
 7. จะต้องดำเนินงานด้วยการปรับตัวเข้าหาชุมชน คือ ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นนั้น
 8. ต้องดำเนินงานด้วยความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับเวลา หรือโอกาส
 9. การจัดกิจกรรมใด ๆ ต้องไม่ขัดกับประเพณีวัฒนธรรม หรือความเชื่อของประชาชนในท้องถิ่นนั้น
 10. โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับภาวะการณ์ในเวลานั้น
 11. สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยทั่วๆ ไป ไม่จำกัดวงอยู่เฉพาะในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
 12. เปิดใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากประชาชนตลอดเวลา
- นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2525 : 87) ได้เสนอแนะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับประชาชน ไว้ดังนี้
1. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มาใช้บริการของโรงเรียน เช่น บริการสถานที่จัดงานมงคลต่างๆ ตามความเหมาะสม
 2. สำรวจความต้องการทางด้านการศึกษาของประชาชนเป็นครั้งคราว
 3. เมื่อมีกิจกรรมของโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมด้วย โดยจัดที่นั่งให้กับประชาชนอยู่คนละข้างกับครู โดยเสมอหน้ากัน
 4. เชิญประชาชนที่มีความสามารถในชุมชนมาให้ความรู้กับนักเรียน หรือพานักเรียนไปเยี่ยมชมโรงงาน สวน ไร่ หรือสถานที่ทำงานที่จะเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาโดยตรง
 5. ชักจูงให้มาร่วมงานเป็นกรรมการต่างๆ ในกิจกรรมของโรงเรียน
 6. เปิดโอกาสให้ใช้บริเวณโรงเรียนมาแสดงผลผลิตภัณฑ์ หรือผลผลิตเพื่อเผยแพร่และจำหน่ายกันเองในราคาถูก

7. ครูและโรงเรียนร่วมกิจกรรมและพิธีการต่างๆ ของชุมชนในโอกาสสำคัญ ๆ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : ภาคผนวก) ได้สรุปว่าชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับโรงเรียน นักเรียนเป็นผลผลิตของโรงเรียนเท่าๆ กับชุมชน ความเจริญก้าวหน้าและคุณภาพของโรงเรียนจะเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพของชุมชน เนื่องจากชุมชนมีคุณค่าต่อโรงเรียนในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากรและวิทยากร ชุมชนก็น่าจะได้รับประโยชน์จากโรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมเช่นกัน ดังนั้น โรงเรียนและชุมชน จึงควรเป็นหน่วยงานที่เกื้อกูลและสนองความต้องการซึ่งกันและกัน

แนวทางการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดตั้งองค์การ หรือคณะกรรมการประกอบด้วยบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเป็นที่ปรึกษาในการบริหารและดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน
2. ระดมทรัพยากรท้องถิ่นและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้แหล่งวิทยากรสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรเพื่อเร่งรัดคุณภาพผลผลิตทางการศึกษาอันจะเป็นการสร้างศรัทธาแก่ชุมชน
3. โรงเรียนและชุมชนควรประสานงาน ในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาท้องถิ่น ให้เอื้ออำนวยต่อการบริการด้านวิชาการ วิชาชีพ และสุขภาพอนามัยแก่คนในชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
4. อนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ตลอดจนวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทย
5. จัดโรงเรียนให้เป็นแหล่งบริการด้านวิชาการ ข่าวสาร แก่ชุมชน และเปิดโรงเรียนให้ชุมชนได้ใช้อาคาร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ ที่นำไปสู่พัฒนาการทางกาย
6. โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และให้การศึกษแก่บุคคลทั่วไป
7. สนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น
8. โรงเรียนควรเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า พัฒนา และเผยแพร่ท้องถิ่นมากขึ้นให้แก่ชุมชน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534 : 114) เสนอว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องทำความรู้จักกับชุมชน
2. เข้ามีส่วนร่วมและกระตุ้นบุคลากรของโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน
3. อำนวยความสะดวกที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

4. เผยแพร่งานของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบ

กิตติมา ปรีดีดิลก (2532 : 245) ยังกล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและชุมชน โดยยึดรูปแบบในการประสานงาน เป็นผู้วางแนวทาง และการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดจุดมุ่งหมายในการประสานงาน หรือบางครั้งจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับแหล่งวิทยาการ

พิสิฐ พิษณานนท์ (2530 : 93) สรุปว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้วยการแสดงบทบาทในฐานะผู้นำสังคม นำการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ คิดริเริ่มและชี้นำความคิดหรือสิ่งใหม่ เป็นทั้งผู้วิเคราะห์ปัญหา เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยราชการกับชุมชน ในการบริการทางด้านวิชาการแก่ชุมชน รวมถึงควรให้บริการแก่ชุมชนในทางทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่นๆ เพื่อให้ความร่วมมือกับชุมชนด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา การร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เลือกระบบภูมิปัญญาและวิทยาการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2543 : 35)

จากแนวความคิด ที่เกี่ยวกับหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนข้างต้น เมื่อนำมาประมวลเข้าด้วยกันแล้ว พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนตั้งอยู่ และสามารถดำเนินการโดยการปรับสภาพของบุคลากรและโรงเรียนให้เข้ากับสภาพของชุมชนนั้น ตลอดจนจัดการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบความเคลื่อนไหวของโรงเรียนอยู่เสมอ
2. การดำเนินงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะต้องเป็นไปด้วยกระบวนการไม่ตรีสองทาง คือ ทั้งโรงเรียนและชุมชนจะต้องมีความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันและร่วมกันดำเนินงานโดยใช้กระบวนการพวก
3. ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตรงไปตรงมาเป็นไปในทางสร้างสรรค์และต่อเนื่อง
4. การดำเนินงานควรใช้วิธีการหลายๆ อย่าง ที่ง่ายและคล่องตัว มีการยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และโอกาส

ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นความสัมพันธ์สองทาง ทั้งโรงเรียนและชุมชนมีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ เพื่อให้โรงเรียนสามารถแสดงบทบาทของการให้และการรับความร่วมมือ ขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมี 6 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
3. การให้บริการชุมชน
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
5. การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน
6. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ประชุม รอดประเสริฐ (2528 : 89) กล่าวว่า การวางแผนเป็นขั้นตอนที่บุคคลหรือหน่วยงานได้กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อการปฏิบัติงานในอนาคต

อุทัย บุญประเสริฐ (2532 : 24) ได้ให้ความหมายการวางแผนว่า คือ เครื่องมือที่สำคัญยิ่งของการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเป็นงานตั้งแต่เริ่มแรกและเป็นงานต่อเนื่องโดยตลอดในกระบวนการบริหาร และการจัดการของหน่วยงาน การวางแผนมีความครอบคลุมการจัดทำแผน การนำแผนออกไปปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ของแผน หรือเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงาน และการจัดทำแผนในโอกาสต่อไป

จิรวัดน์ นิจนตร (2542 : 3-4) ได้สรุปไว้ว่า การวางแผนเป็นการเตรียมการล่วงหน้าที่จะทำกิจกรรมหรือดำเนินการอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและวัตถุประสงค์ของการวางแผนก็คือ การแก้ปัญหา การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า

สรุปได้ว่า การวางแผนหมายถึง การเตรียมการล่วงหน้าเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดแล้วกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ วิธีการแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน

การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน เป็นการดำเนินการด้านต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อโรงเรียนและชุมชนให้ได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน การร่วมมือในการสนับสนุน ใน

คราวที่จำเป็นก็จะตามมาในภายหลัง แนวปฏิบัติที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานในการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนมีความราบรื่น คือ การประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วถึงทั้งในและนอกโรงเรียนว่า โรงเรียนกำลังทำอะไร มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายอย่างไร มีความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดความศรัทธา มีความรู้สึกตน มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น

กรมสามัญศึกษา (2539 : 55-56) กล่าวถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนว่าเป็นการดำเนินการด้านต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ชุมชนได้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวของโรงเรียน เป็นการสร้างความศรัทธาและความร่วมมือต่อกัน โดยประชาสัมพันธ์ให้ทราบกันทั่วถึง ว่าโรงเรียนกำลังทำอะไร มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายอย่างไร ก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. การกำหนดอุดมการณ์ของโรงเรียน หมายถึง คุณธรรมหรือคุณงามความดีที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ และมุ่งหมายที่จะบรรลุ เพื่อสร้างคุณธรรม ลักษณะนิสัยและความประพฤติ โดยมีการกำหนดวิธีการและแนวปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์นั้น พร้อมทั้งจะเผยแพร่ให้ทราบโดยทั่วกัน และยังปรากฏผลเป็นหลักฐานจากการปฏิบัติ

2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านวิชาการ มีการสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ มีการรวบรวมผลงานทางวิชาการ พร้อมทั้งเผยแพร่แก่ชุมชน รวมถึงให้บริหารหรือร่วมมือในกิจกรรมทางวิชาการของชุมชน มีการเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง

3. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านจริยธรรมและคุณธรรม มีการส่งเสริมให้นักเรียนและบุคลากรประกอบคุณงามความดี มีกิจกรรมในการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม

4. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านกีฬา มีการสนับสนุนการเล่นกีฬา จัดการแข่งขันกีฬาภายในและเข้าร่วมแข่งขันกีฬาภายนอก ประกาศเกียรติคุณผลงานดีเด่นด้านกีฬา และเผยแพร่ให้ปรากฏแก่ชุมชน

5. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านอื่นๆ โดยมีการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียน และบุคลากรที่มีความสามารถด้านอื่นๆ พร้อมทั้งรวบรวมเกียรติประวัติด้านอื่นๆ เป็นหลักฐานและเผยแพร่ให้ปรากฏแก่ชุมชน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 217-222) ได้เสนอกิจกรรมต่างๆ ในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. สิ่งพิมพ์เผยแพร่ เช่น การจัดทำรายงานประจำปี คู่มือประจำปี เช่น คู่มือนักเรียน คู่มือผู้ปกครอง การจัดทำวารสาร จุลสาร หรือเอกสารข่าวภายใน และหนังสืออนุสรณ์

2. การจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ เป็นต้น

3. การจัดทัศนศึกษา

4. การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน

5. การจัดงานคืนสู่เหย้าของนักเรียนเก่า หรือศิษย์เก่า

6. การประชุมผู้ปกครองและครู

7. การเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง

8. กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น การแสดงดนตรี การแสดงละคร การออกค่ายพักแรม การอาสาพัฒนา การแข่งขันกีฬา เป็นต้น

จากที่กล่าวมา พอจะสรุปแนวทางในการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ได้ดังนี้

1. การกำหนดอุดมการณ์ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ลักษณะนิสัยและความประพฤติ

2. การเผยแพร่ข่าวสารด้าน สังคม กีฬา บันเทิง การศึกษาต่อ การเรียนจบของนักเรียนวิชาต่าง ๆ ที่โรงเรียนเปิดสอน ความก้าวหน้าของครู การขยายตัวของโรงเรียน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน และด้านอื่น ๆ ให้ชุมชนทราบเป็นระยะ ๆ โดยอาศัยสิ่งพิมพ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้น และสื่อมวลชน

3. การจัดให้มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ มีหน้าที่ในการรวบรวมข่าวสารสนเทศ และประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนทราบ

4. หลักการประชาสัมพันธ์ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และความถูกต้องของข้อมูลในทุกด้าน เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าของโรงเรียน ก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือต่อโรงเรียนจากชุมชน

5. ให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณาธิการโรงเรียนและนักเรียน ได้รับทราบข่าวสารที่ถูกต้องจากโรงเรียน เพื่อบุคคลดังกล่าวจะได้ให้ข่าวสารที่ถูกต้อง เป็นการช่วยเหลือการสัมพันธ์โรงเรียน ทำให้ชุมชนเกิดความเชื่อถือ

6. ควรใช้บุคลากรของโรงเรียน และองค์กรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์

7. ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างเกียรติประวัติทางด้านวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม และการกีฬา จะช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ เชื่อถือ และศรัทธาต่อโรงเรียนมากขึ้น

8. การจัดนิทรรศการภายในและภายนอกโรงเรียนตามโอกาสที่เหมาะสม

9. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนและการจัดงานส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีร่วมกับชุมชน

10. การใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาต่างๆ เพื่อเสนอข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนหรืออำนวยความสะดวกแก่สมาคม ชมรมต่าง ๆ

11. การประชุม พบปะผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงการปฏิบัติงานของโรงเรียน

12. การเยี่ยมเยียนผู้ปกครองในเวลาที่เหมาะสม

13. การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า ชมรมหรือกลุ่มอาชีพต่างๆ

การให้บริการชุมชน

การให้บริการชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ส่วนใหญ่มักจะเป็นการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะสามารถกระทำได้ เช่น การให้บริการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ชุมชน การให้บริการด้านอาคารสถานที่ การให้บริการยืมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งการให้บริการชุมชนนี้ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โรงเรียนจึงควรเป็นแหล่งกลางที่จะให้ความช่วยเหลือชุมชน อันจะก่อให้เกิดความอบอุ่นและมีมิตรจิตที่ติดต่อกัน

สิริ เทศประสิทธิ์ (2526 : 54-60) บันทึกบทบาทหลักของผู้บริหารการศึกษา ในฐานะผู้ให้บริการแก่ชุมชนสองประการ คือ ด้านวิชาการและด้านทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่น ๆ ในด้านการให้บริการวิชาการ ต้องให้สอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและแนวทางพัฒนาชุมชนที่รัฐวางไว้ ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความขาดแคลน และต้องให้ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนเมืองหรือสังคมชนบท ส่วนการให้บริการด้านทรัพยากรบุคคล เงิน และวัสดุอื่น ๆ ต้องพิจารณาถึงบุคคลต้องไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอน การเงิน และวัสดุที่นำไปบริการแก่ชุมชนต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบแบบแผน และให้ความร่วมมือร่วมใจหรือให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีของชุมชนต่อโรงเรียน

อุทัย ธรรมเดโช (2531 : 167) บันทึกไว้ว่า บริการที่โรงเรียนจัดบริการชุมชน คือ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่และสิ่งของของโรงเรียนตามสมควร ช่วยเหลือประชาชนในการติดต่อธุรกิจโรงเรียน จัดบริการชุมชนด้านความรู้และอาชีพอย่างอื่นที่เหมาะสมกับชุมชน

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และคนอื่นๆ (2528 : 773-774) แนะนำเกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชนว่า นอกจากการจัดกิจกรรมต่างๆ แล้ว โรงเรียนควรจัดบริการแก่ชุมชนในด้านอาคารสถานที่ เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ด้านเครื่องใช้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โต๊ะหมู่บูชา ถ้วยชาม เครื่องขยายเสียง ผ้า màn เป็นต้น ด้านความรู้ เช่น จัดบรรยายธรรมะ การปกครอง การเกษตร การอนามัย จัดบริการห้องสมุด ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จัดเลี้ยงตามสาย ด้านสวัสดิการ เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม น้ำสะอาด เป็นต้น และด้านบุคลากร ได้แก่ ครู อาจารย์ นักเรียน ให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน ความคิดและอื่นๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2523 : 223) ชี้แนะเกี่ยวกับการให้บริการศึกษาแก่ชุมชน ว่าจะต้องสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละชุมชน แต่โดยทั่วไปควรประกอบด้วยด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสามัญหรือความรู้พื้นฐาน ด้านการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านอาชีพ และด้านศิลปวัฒนธรรม

หวน พินรุพันธ์ (2528 : 107) เสนอว่า สิ่งที่โรงเรียนจะให้ความช่วยเหลือชุมชน นอกจากการสอนในโรงเรียนแล้ว ยังมีอีกหลายประการ คือนำนักเรียนออกไปช่วยพัฒนาชุมชน จัดการสอนหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในชุมชน จัดให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้และเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ แก่ชุมชน จัดให้มีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นที่ชุมชนควรได้รับ การพัฒนาและร่วมกับหน่วยราชการอื่น เพื่อสำรวจอนามัยของชุมชน นอกจากนั้นยังได้แนะนำบริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชนไว้หลายประการ คือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนในการจัดงานต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อาคารสถานที่เพื่อประชุม จัดบริการห้องสมุดแก่ประชาชนในชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้สนามกีฬาของโรงเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปว่า การให้บริการแก่ชุมชน คือ การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนดำเนินการได้ เช่น การให้บริการทางวิชาการ การให้คำแนะนำ หรือการปรึกษาหารือในกิจกรรมของชุมชน การให้บริการด้านอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมศาสนา การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันผู้นำของชุมชน เป็นศูนย์รวมของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนย่อมเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้อย่างดียิ่ง

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

โรงเรียนถือเป็นสถาบันหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อบริการประชาชนในชุมชน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน จึงจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของชุมชน ตามแต่กำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน การให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

หวน พิณรุฬพันธ์ (2528 : 109) ได้เสนอการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนไว้สองลักษณะ คือ การออกไปเยี่ยมบ้านผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้คณะครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนด้วย การที่ผู้บริหารและคณะครูออกไปเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียน จะทำให้เกิดสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากยิ่งขึ้น ช่วยให้เกิดการปรึกษาหารือในด้านต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับตัวนักเรียนพฤติกรรมระหว่างโรงเรียนกับที่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน จะทำให้ครูได้พบปะพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ หลายฝ่ายอีกด้วย

ปรีชา คัมภีรปกรณ (2528 : 772-773) ได้จัดลักษณะกิจกรรมที่นำโรงเรียนออกสู่ชุมชนได้ดังนี้ คือ การจัดทัศนศึกษาภายในชุมชน จุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ได้คุ้นเคยกับท้องถิ่นของตน ทำให้เกิดสำนึกเบื้องต้นว่าชุมชนของตนมีสิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษาอยู่ไม่น้อย การจัดสัปดาห์การทำความสะดวก เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมาก เพราะเป็นการช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างดี โรงเรียนควรทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการก่อนความร่วมมือของประชาชนก็จะตามมา งานเกษตรชุมชน โดยให้นักเรียนปลูกผักสวนครัว จากนั้นแบ่งให้ผู้รับผิดชอบแต่ละหมู่บ้านไปตรวจให้คะแนนตามบ้านนักเรียน และถือโอกาสเยี่ยมเยียนประชาชนไปในตัวด้วย โดยให้ครูออกไปเดือนละครั้งในเวลาในวันสุดท้ายสัปดาห์แทนการสวดมนต์ การพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชน ในการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ งานบ้านในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดบ้าน ที่รับแขก ห้องนอน ห้องครัว เครื่องใช้ภายในบ้าน และการสุขภาพ ভাল แทนที่ครูจะสอนให้นักเรียนอ่านตำรา ก็ขอนำนักเรียนไปฝึกงานที่บ้าน ซึ่งเป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรงเป็นอย่างดี และยังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการพัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านไปในตัว

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526 : 80) แนะนำว่า โรงเรียนต้องเข้าร่วมในกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีลอยกระทง กิจกรรมกีฬาประชาชน

สิริรัตน์ สุทธิคารา (2529 : 7) บันทึกว่า กาให้บริการชุมชนมีเจ็ดด้าน คือ การบริการด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ การบริการด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ การบริการด้านวัฒนธรรม

ธรรม คุณธรรมและจริยธรรม การบริการด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปรับปรุงระบบนิเวศวิทยา การบริการด้านนันทนาการ การบริการด้านเผยแพร่ข่าวสาร และการบริการด้านส่งเสริมความมั่นคงของชาติ และสวัสดิภาพในท้องถิ่น

การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

หวน พิณรุฬห์ (2528 : 106) กล่าวว่า iva ทางโรงเรียนกับหน่วยงานราชการอื่น เช่น สถานีอนามัยตำบล ร่วมกันสำรวจอนามัยของชุมชน จะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยของชุมชน เพื่อทางโรงเรียนจะได้ร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นในการบริการด้านสุขภาพและปรับปรุงอนามัยของประชาชนในชุมชน เช่น ร่วมมือกับสถานีอนามัยในการฉีดวัคซีน ร่วมมือกับกรมการพัฒนาชุมชนในการแนะนำให้ชาวบ้านทำส้วมที่ถูกสุขลักษณะ

ประชา คัมภีรปกรณ์ และคนอื่นๆ (2528 : 736-768) กล่าวถึงบทบาทของกลุ่มผู้นำชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นไว้ดังนี้ บทบาทของผู้นำในการพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับสมาชิกชุมชน ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนได้ คือ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มนี้จำนวนมากที่สุดเป็นกลุ่มที่มีผลได้ผลเสียจากการดำเนินงานของโรงเรียน โดยตรง ความสัมพันธ์กับโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นไปโดยผ่านทางนักเรียน หรือสมาคมผู้ปกครองและครู กลุ่มผู้นำของชุมชนกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนแทบทุกด้าน กลุ่มศิษย์เก่าเป็นกลุ่มที่เกิดจากผลิตผลของโรงเรียน รูปแบบความสัมพันธ์เป็นรูปแบบสมาคมศิษย์เก่า กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหลายหน่วยงาน เช่น สถานีอนามัย เกษตรตำบล สำหรับผู้นำชุมชนสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มย่อยได้หลายกลุ่ม เช่น วัดหรือกลุ่มทางศาสนา กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มนี้เป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ กลุ่มผู้มีอิทธิพล หมายถึง กลุ่มที่มีอิทธิพลด้านความคิดและการดำเนินงานของสมาชิกชุมชน ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้สูง อาวุโสหรือผู้มีฐานะดี กลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในรูปของการร่วมมือประสานงานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีของชุมชน กลุ่มผู้นำเป็นกลุ่มที่มีบทบาทต่อโรงเรียนมากที่สุด เพราะสามารถร่วมมือกับโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาได้ กลุ่มผู้นำชุมชน แบ่งออกได้ดังนี้ กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ คือกลุ่มบุคคลที่สังคมยอมรับและศรัทธาความเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู พัฒนาการ สมาคม ชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานทางราชการอื่นๆ เช่น ไปรษณีย์ โรงพยาบาล โรงเรียนอาจสร้างความสัมพันธ์ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน การให้บริการอาคารสถานที่ การดึงหน่วยงานอื่นเข้ามาสู่โรงเรียน การประสานงานให้หน่วยงานอื่นมาจัดกิจกรรม หรือให้บริการใน

โรงเรียนแก่นักเรียนและประชาชน การร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นหรือขอเชิญมา การช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่น

จากการค้นคว้าในเอกสารข้างต้น จึงสรุปว่า การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น คือ การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ซึ่งโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้โดยการให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน จัดกิจกรรมเสริมการศึกษาของนักเรียน จัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมศิษย์เก่า สมาคมครูผู้ปกครองนักเรียน การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การประเมินผลเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการช่วยตรวจสอบ ควบคุม สนับสนุน ผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งจะช่วยให้ทราบข้อเสนอแนะ หรือให้ทางเลือกในการแก้ปัญหาเนื่องจากผลการปฏิบัติงานต่างๆ ตามแผนย่อมเกิดปัญหาทั้งก่อนปฏิบัติงาน ขณะปฏิบัติงาน และเมื่อสิ้นการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงควรมีการประเมินผลกาดำเนินการทุก ระยะ เพื่อให้รู้ข้อบกพร่องของแต่ละแผนงาน

กรมสามัญศึกษา (2539 : 61-62) ได้กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. มีการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. มีหลักฐานให้ตรวจสอบได้
3. มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการ
4. มีการวิเคราะห์ผลการประเมินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. มีการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เรียนกับชุมชน

ปรีชา เศรษฐจิธร (2527 : 75-76) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่เป็น เครื่องทำให้ผู้บริหารทราบว่า การดำเนินงานตามโครงการได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้หรือไม่ การประเมินผลมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการที่จะทำการประเมินผล

ขั้นที่ 2 แปลวัตถุประสงค์ เป็นเครื่องชี้ถึงความสำเร็จที่จะสามารถวัดได้

ขั้นที่ 3 รวบรวมข้อมูลตามเครื่องชี้ และวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 4 เทียบเคียงข้อมูลที่รวบรวมกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ ว่าโครงการนั้นบรรลุจุด ประสงค์หรือไม่

อนันต์ เกตุวงศ์ (2526 : 45-46) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินผลที่สำคัญ ๆ ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินที่กำหนดขึ้น เป็นเครื่องชี้ให้เห็นรูปแบบของการประเมิน จุดเน้นวิธีใช้ ตลอดจนการเขียนรายงานสรุปผล หลังจากนั้นก็ต้องศึกษาวัตถุประสงค์รายละเอียดของ โครงการ กิจกรรม ผลของโครงการที่คาดว่าจะเกิดขึ้น การเลือกข้อมูลและแหล่งจัดเก็บ นำมารวบรวม และขั้นตอนสุดท้ายคือ การวิเคราะห์แปลความหมายสรุปด้วยวิธีการที่ถูกต้อง

จึงสรุปได้ว่า ในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจน
2. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จที่สามารถวัดได้
3. กำหนดวิธีการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ
4. กำหนดระยะเวลาในการประเมินผลเป็นระยะ ๆ คือ
 - 4.1 การประเมินก่อนการดำเนินการ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ
 - 4.2 การประเมินการดำเนินการ เพื่อติดตามความก้าวหน้า ทราบปัญหา อุปสรรค และหาวิธีการปรับปรุง
 - 4.3 การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ เพื่อพิจารณาผลสำเร็จว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่
5. จัดทำรายงาน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปรับปรุงและแก้ไข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กิตติโชติ ห้อยยี่ภู่ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาชนบท ในปี พ.ศ.2527 พบว่า ในการบริการชุมชน โรงเรียนไม่สามารถจัดบริการในด้านต่าง ๆ ได้ทุกด้าน เนื่องจากโรงเรียนยังขาดการศึกษาสภาพความต้องการของประชาชนในเขตบริการของโรงเรียน ขีดจำกัดในด้านความพร้อมของโรงเรียน ระเบียบวิธี ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท ส่วนในด้านการสนับสนุนโรงเรียนจากประชาชนนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากความรู้ความเข้าใจของประชาชนและการเปิดโอกาสของทางโรงเรียน

สมคิด จุมทอง (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 พ.ศ.2527 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยที่สุด และพบปัญหา คือ ขาดการประสานงานของฝ่ายระบบสื่อสารในโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารไม่ชอบปฏิบัติงานตามแผน ผู้บริหารขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์บริหาร ขาดการมอบอำนาจหน้าที่ ขาดการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน

ประจวบ ต่อตระกูล (2529 : 45) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ตามทัศนะของครูและประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ตามทัศนะของครูและประชาชนโดยทั่วไปมีความเห็นว่า ครูใหญ่ได้ปฏิบัติงานในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

สมพร เพชรสงค์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานอนุบาลชนบทในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประสิทธิ์ บัญญัติ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่ควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่ควรปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติมากตามลำดับ ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนและการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สินเทา บุญขวัญ (2536 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของครูอาจารย์และประธานกรรมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามทัศนะของประธานกรรมการศึกษาในโรงเรียนที่มีสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน โดยส่วนรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จรัญ นุรีภักดี (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพัทลุง ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และกรรมการสภาตำบล ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมและองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยต่างประเทศ

คิง (King 1984 : 1593-A) ได้ศึกษาเรื่องโรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนกับความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสามารถลดความแปลกแยกของชุมชน โดยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยวิธีการประชาธิปไตย ให้เกิดความรู้สึกว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ผลการวิจัยของบุคคลอื่นที่วิจัยไว้แล้ว 3 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่าถ้าหากให้บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องในการสร้างกฎ จะทำให้เขามีความรู้สึกว่าต้องรักษากฎนั้นไว้ ถ้าให้เขามีโอกาสเข้าร่วมจะมีการปฏิบัติตามกฎมากขึ้น และถ้าบุคคลได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียน ความแปลกแยกจะน้อยลง

บรูซ (Bruce 1974 : 6026) ได้ศึกษาบทบาทของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า

1. ครูและประชาชนต้องการให้ครูใหญ่ทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อหาทางแก้ปัญหา ด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาเด็กวัยรุ่น และครูใหญ่ควรจัดทำโครงการเกี่ยวกับสันตนาการเพื่อชุมชน
2. ครูและประชาชนต้องการให้ครูใหญ่มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น และร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชน
3. ครูและประชาชนต้องการให้ครูใหญ่จัดประชุมร่วมกันระหว่างครู และผู้ปกครอง เพื่อผลในการศึกษาของนักเรียน
4. ครูและประชาชนต้องการให้ครูใหญ่ได้พักอาศัยอยู่ในบริเวณ โรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

